

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Nonnullæ obseruationes literales in præcedens vaticinium. Sectio XVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

fideles Deum, & hominem esse crederent, & identidem ita nominarent. Quid enim aliud confitemur, cum dicimus Christum verum Deum, verumque hominem esse, quàm esse *Emmanuel*: duplici scilicet in vno, eodemque supposito natura constantem? Quo eodem sensu dixit Elaias cap. 8. cum appellandum: *Vt lociter spolia detrahe, cito prædare*: & cap. 9. dicendum esse admirabilem, consiliarium, Deum, fortem, patrem futuri seculi, Principem pacis: non quod hæc nomina propria eius, & vt aiunt, impositionis esse deberent, sed quoniam re, factò que ipso his eum nominibus appellamus, cum eum spoliatorem, de prædatorémque inferorum, operibus, & prodigiis admirabilem, Dei sapientiam, instauratorem seculorum, sempiternæque pacis inter homines, Deumque auctorem, denique verum, naturalémque Dei filium confitemur. Hanc responsionem affert Lactant. Firmian. lib. 4. Diuinarum institut. c. 12. *Christus*, inquit, *Emmanuel* nunquam vocatus est, sed *Iesus*: sed Prophetæ declarauit hoc nomen, quod *Deus ad homines in carne venturus esset*. *Emmanuel* autem significat nobiscum *Deum*, scilicet quia illo per Virginem nato confiteri homines oportebat *Deum nobiscum* secum esse, id est, in terra, & in carne mortali. Hæc ille. Eodem modo respondet Tertull. lib. 3. contra Marcion. c. 12. *si*, inquit, *Emmanuel* Nobiscum *Deus* est, *Deus* autem nobiscum *Christus* est, tã proprius est *Christus* in significatione nominis, quod est, *Nobiscum* *Deus*, quàm in sono nominis, quod *Emmanuel*, atque ita constat venisse iam illum, qui prædicabitur *Emmanuel*, quia quod significat *Emmanuel*, venit, id est, *Nobiscum* *Deus*. Hæc Tertull.

Lactan.
Firm.
Emmanuel
lem quod
nobiscum
Deus.
Tertullian.

Nonnullæ obseruationes literales in præcedens vaticinium.

SECTIO XVI.

Constituta vera, ac germana superioris vaticinij explanatione, sunt iam nõ. I. nulla ad literam eruenda, que ad mysterij incarnationis sublimitatem, sanctissimæque Deiparæ præstantiam magis intelligendam non parùm pertinent. Prima igitur obseruatio sit circa illa verba, *Propter hoc*: ex iis enim colligitur incarnationem Verbi in Virgine, eiusdemque conceptum, & partum ad Diuinæ potentie magnitudinem declarandam magnopere spectare. Quia enim Rex Achaz, vt superius diximus, idcirco signum petere à Deo recusabat, ne per illud Dei potentia, & magnitudo perspecta esset, statuit Deus vel ob eam ipsam causam aliud signum multò sublimius, atque admirabilius efficere, quo sua ipsius magnitudo, Diuinitasque magis emereret: hanc enim vim habet illud, quod subiungitur: *Propter hoc Dominus ipse dabit vobis signum*. Quod autem huiusmodi signum esset Verbi incarnatio in Virgine absque vllò integritatis eius præiudicio, perspicuum est ex verbis sequentibus: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*. Et confirmatur ex eo, quod annotauit Galat. in lib. 7. Arcan. cap. 15. pro eo, quod nos habemus: *Non petam, & non tentabo Dominum*: legi posse ex Hebræo: *Non petam, & non exaltabo Deum*: verbum enim Hebraicum, *TD* non solum tentare, sed etiam exaltare significat. Cum igitur Achaz idcirco signum nolet postulare, ne per eam occasionem Deus maiorem celebritatem sui nominis, Diuinitatisque apud omnes existimationem conlequeretur, palàm est propterea Deum mysterium incarnationis in Virgine à se perficiendum promississe, vt Diuinitatem suam, magnitudinémque ostenderet, atque idcirco dictum esse: *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum*. Verùm quoniam iam in hoc ipso tractatu de Virgine latius hoc argumentum persequuti fuimus: ostendimusque in mysterio incarnationis multò illustrius, quàm in reliquis omnibus Diuinis operibus infinitam Dei magnitudinem.

Verbi incarnatio in Virgine signum diuinæ potentie.
Galat.

dinem resplenduisse, satis fuerit illud hoc loco breuiter perstrinxisse.

11. Secundo, Obseruandum est optimo iure Virginem sanctissimam appellari מוֹדֵי non solum ob integritatem, ac virginitatem, quam in conceptu, & partu Christi retinuit, sed etiam quoniam, ut aiebat D. Hieron. מוֹדֵי virginem significat omnino occultam etiam cōspectibus hominum, ita ut de eius virginitate nullo modo dubitari possit. Etenim sacerrima Virgo ita occulta, verēque מוֹדֵי erat, ut in cubiculi sui penetrabilibus latens nullius viri pateret aspectibus, quemadmodum expendit D. Ambr. lib. 2. Comment. in Luc. ad illa verba Luc. 1. Et ingressus An-

Quam stude-
ret solitudini
B. Virgo.
D. Ambros.
Luc. 1. 28.

Tertullian.
Virginitatis
pudoris custos
solitudo.

gelus ad eam: sola, inquit, in penetrabilibus, quam nemo virorum videret, solus Angelus reperiret: sola sine comite, sola sine teste, ne quo degere deprauaretur affatu, ab Angelo salutatur, in quo quidem virgines omnes deberent sanctissimam Deiparam imitari, ut sublimem nomen elationem almae promereri possent. Praclare Tertull. lib. de velandis virginibus, ipsa, inquit, concupiscentia non latendi non est pudica: patitur aliquid, quod virginis non sit, studium placendi utique & viri: quantum velis bona mente conetur, necesse est publicatione suscipiatur, dum percussit oculus incertis, & multis, dum digitis demonstratum titillatur, dum nimium amatur: sic frons duratur, sic pudor teritur, sic soluitur, sic discitur.

D. Cyprian.

aliter iam placere desiderare. Et D. Cyprian. lib. de disciplina, & habitu virginum, Virgo, inquit, non esse tantum, sed & intelligi debet, & credi, ut nemo cum virginem viderit, dubitet, an virgo sit? Parem se integritate in omnibus praestet, nec bonum corporis cultus infamet.

Cultus cor-
poris virgini-
tatis infamia.
D. Ambros.
D. Hieron.

Eleganter quoque D. Ambr. in exhortatione ad Virgines, Considera, inquit, quanta fueris Maria, & tamen nusquam alibi, nisi in cubiculo reperitur, cum quaritur: decet solitudo, verecundiam, & gymnasium pudoris secretum est. Denique D. Hieron. ad Latam de institutione filiae, imitetur, inquit, Mariam, quam Gabriel solam in cubiculo suo reperit, & ideo forsitan timore perterrita est, quia virum, quem non solebat, aspexit: amuletur eam, de qua dicitur Psal. 44. Omnis gloria eius, filiae Regis ab intus loquatur & ipsa electio charitatis iaculo vulnera: Introduxit me Rex in cubiculum suum Cant. 1. Nunquam exeat foras, ne inueniant eam, qui circumcunt ciuitatem, ne vulnerent, & auferant thersistrum pudicitiae, & nudam in sanguine derelinquant: quin potius cum aliquis ostium eius pulsauerit, dicat: Ego murus, & vbera mea turris: laui pedes meos, non possum inquinare eos. Haec Hieron.

Psal. 44. 14.
Cant. 1. 4.

Cant. 8. 10.

111. Tertio aduerte, pro eo, quod nos habemus ex Hebraeo: Ecce Virgo concipiet, &

Septuag.

pariet filium, 70. transtulisse: Ecce Virgo in utero accipiet: & pariet filium: quod non sine aliquo mysterio factum videtur: etenim concipere quodammodo congressum viri videtur innuere, quem tamen non sonat in utero accipere. Cur autem Angelus Gabriel citans translationem Septuag. concipiendi verbum usurpauerit Luc. 1. cum dixit ad virginem: Ecce concipies in utero, & paries filium, id causa fuit, quoniam explicaturus statim erat eiusmodi conceptum non per viri operam, sed per virtutem Spiritus sancti futurum. Nec verò in dubiū vocari debet, quin Gabriel ab lo cum Esaiæ alluserit, ut indicaret Virgini beatissimae eam esse illam adolescentulam virginem, que conceptura, parituraeque absque vilo virginitatis detrimeto ab Esaiæ praedicta fuerat, ut facile intelliges, si verba Septuaginta interpretum, & Archangeli Gabrielis expendis. Nam ubi Septuag. dixerunt, Ecce virgo: Gabriel dixit, Ecce tu, quae nimirum virgo illa es: (id enim pronomen necessario subaudiendum est in verbo, concipies) Septuag. dixerunt, In utero accipiet: Angelus, concipies in utero. Septuag. Et pariet filium: Angelus, Et paries filium. Septuaginta, Et vocabit nomen eius: Angelus, Et vocabitur nomen eius. Quod verò Gabriel dixit Iesum, Septuag. autem Emmanuel, nihil ad mutatum nomen facit: etenim eodem recidit utrumque nomen, idem namque est re, significationeque Iesus, &

Verbum
concupiendi
cur usurpa-
uerit Gabriel
Luc. 1. 31.

Emmanuel

Emmanuel: eo tantum discrimine, quod *Iesus* est nomen proprium, & impositio-
nis, ut vocant: *Emmanuel* autem nomen naturæ, quod tamen soli Christo tribui-
tur. Accedit, quod neque *Gabriel* nomē *Emmanueli* præter miseris quidem illud
in suo ipsius nomine adumbrabat, ut subtiliter annotavit *Proclus* Episcopus in
homil. *Constantinopoli* habita coram *Nestor*. *Gabriel* namque interpretari pos-
sumus hominem Deum: geber enim Hebraicè virum significat, ita dictum à ro-
bore, & fortitudine, deductum à radice *gabar*, quæ significat roborare, vincere,
prævalere, quam ob causam *Emmanuel* dicitur, ac Patres *Gabriel* fortitudi-
nem Dei interpretantur. Cum igitur *geber* virum, *El* autem Deum significet, fit
ut *Gabriel* præter fortitudinem Dei, sonet quoque hominem Deum, atque adeo
nomen *Emmanuelis* per nomen *Gabrielis* exprimat, siquidem uti diximus,
Emmanuel sonat, *Nobiscum Deus*, quod idem est, ac *Deus homo*. Quare meritò
Proclus loco citato ad *Nestorium* sermonem dirigens: *Reuerere*, inquit nomen
Archangelis, qui nuntium illud latissimum apportavit *Maria*, qui *Gabriel* est appellatus, di-
ctus *Gabriel*, id est, *Deus homo* (geber enim homo est, *El* Deus) nomine ipso significans
nuntium, quem apportat: quoniam u, quem euangelizet, *Christus Deus*, & homo erat nasci-
entus. Hæc ille. Itaque sicut legati pro ratione legationis vel festiuis, vel tristi-
bus vestibus induuntur, ita *Deus* voluit, ut *Archangelus Gabriel*, qui pro my-
sterio incarnationis perficiendo legatus ad *Virginem* mittebatur, nomine etiã
ipso rationem, mysteriumque suæ legationis præferret.

Quartò, Sicut nomen *Emmanuelis* significat *Messiam* *Deus* simul, atque ho-
minem esse, ita quod subiungitur: *Butyrum, & mel comedet*, indicat eum nõ phan-
tasticè, id est, apparenter, ut nonnulli hæretici impiè asseruerunt, sed verè homi-
nem esse, & instar reliquorum infantum *butyro*, mellèque altum, nutritumque
fuisse. Itaque his verbis nihil aliud significare voluit *Propheta*, quàm *Messiam*
verum hominem futurum, & tanquam verum infantem naturæ humanæ par-
ticipem illis eisdem cibus alendum, quibus ceteri infantes nutrirî solent. Quæ
expositio literalis, ac germana est, traditurque à *Tertull*. in lib. aduersus *Iudæos*
capite de natiuitate *Christi*: & multò luculentius à *D. Irenæo* lib. 3. aduersus hæ-
retes, cap. 26. Diligenter, inquit, significauit spiritus sanctus per ea, quæ dicta sunt, genera-
tionem eius ex *Virgine*, & substantiam, quoniam *Deus*: *Emmanuel* enim nomen hæc signifi-
cat & manifestat, quoniam homo in eo quod dicitur: *Butyrum, & mel manducabit*. Idem
docet *D. Hieron*. Ne, inquit, eum putes in phantasmate nasciturum, cibus utitur infan-
tia, *butyrum comedet, & lac*. Denique idem habet *Cyril*. *Alex*. lib. 1. comment. in *E-*
saïam: In carne, inquit, verum hominem fuisse conatur certò persuadere, cum dicitur cibum
et fore paruulis conuenientem, *butyrum, & mel*. Quæ expositione, quæ vera est, con-
stituta, exiltimamus *Prophetam* non sine magna quadam admiratione dixisse:
Butyrum, & mel comedet! quasi diceret: Ille filius, quem *Virgo* concipiet, & pariet
tanta nouitate, & miraculo, ut nullum passura sit suæ virginitatis detrimentum:
ille, inquam, qui dicendus est *Emmanuel*, hoc est, verus *Deus*, verusque homo,
vsque ad eam abiiciet, ut infans sit futurus, & instar reliquorum infantium ta-
tus *Deus butyro*, ac melle nutriendus. Quo eodem sensu accipienda sunt illa
omnia vaticinia, quæ de *Deo* infante, pueròque loquuntur: certè *Abacuch* ca.
3. cum de eius ortu, & infantia in *Bethlehem* ad literam loqueretur illis verbis:
Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte Pharan: ubi *D. Hieron*. docet de natiui-
tate *Christi* in *Bethlehem*, quæ australis est *Hierosolymis*, sermonem esse, sta-
tim ob tanti mysterij magnitudinem quodãmodo obstupefactus, ut initio eius
canticum dixerat, quod videlicet *Deus* ille sempiternus, & immensus infans more

Proclus Episcopus.
Gabriel idem
quod *Dei*
fortitudo, &
homo - *Deus*.

IIII.

Christi hu-
tyro, & mel
le alendum
cur prædica-
rit *Esaias*.

Tertull.
D. Irenæus.

D. Hieron.
Cyril. *Alex*.
Christus ve-
rus homo,
non phanta-
sma.

Quæ se abie-
cerit *Deus*,
dum infans
aparuit.
Abac. 3.
D. Hieron.

cæterorum infantium in terris apparet, adhibendam putauit dictionem *in* que dictio erat nota cantorum, eoque vel pausa, vel mutationis, & eleuationis vocis, aut productionis syllabæ ob eius rei, quæ canebatur, magnitudinem ad-monebat, reperiturque tantum in isto cantico Abachuc, & in Psal. vbi 73. vicibus posita inuenitur, vt notauit Caiet. in Psal. 10.

V. Quintò, Aduerte illa verba: *Et sciat reprobare malum, & eligere bonum*: non continere causam finalem, sed dicere dumtaxat conseruationem, vt sit sensus: Tamen-

*Christus ad-
huc infans,
sapientissimus.*
D. Hieron.

*In Christo
perfecta scien-
tia etiam
creata.*
Septuag.

si tanquam verè infantulus butyro, ac melle nutrietur: tamen in ipsa etiã infantia erat sapientissimus, sciẽtq; inter malum, bonumq; discernere. Sic interpretatur D. Hier. *Adhuc*, inquit, *pannu inuolutus, & butyro pastus, ac melle habebit boni, malique iudicium, vt per hæc verba nescimus infantia humani corporis Diuina non praiudicasse sapientia.* Cui ex positioni concinit textus Heb. qui ad verbum sonat, *scire ipse, vel ad scire suum*, seu potius *sciendo*, iuxta quam expositionem probatur perfecta Christi scientia etiam creata, rerumq; omnium cognitio in ipsa infantili ætate. Septuaginta interpretes aliter transtulerunt: *Butyrum: & mel comeder, antequam sciat ipse repellere mala, & eligere bona*: vnde plerique aliam horum verborum expositionem colligunt in hanc planè sententiam: *Butyrum & mel comeder*, hoc est, infantium cibo nutrietur, antequam per ætatem experimento, & ministerio corporis sciat malum reicere, bonumque eligere. Seu butyrum, & mel comeder, docec infans fuerit, quousque scilicet adoleseat, perueniatque ad ætatem grandiorẽ, in qua ipso experimento sciat reprobare malum, & eligere bonum.

VI.

D. Hieron.
Septuag.
Tertulian.

D. Irenæus.

D. Cyprian.

*Amoris cer-
tamen mor-
talibus Deus
factus homo.*

Postremò sciendum est pro eo, quod Hier. transtulit ex Heb. *Numquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo?* Septuag. transtulisse: *Numquid parum vobis agonem exhibere hominibus, & quomodo Domino exhibetis agonem?* quod Tert. lib. contra Iud. c. 9. ita legit: *Num pusillum vobis certamen cum hominibus, quoniã Deus præstat certamen?* Et D. Irenæus lib. 3. contra hæreses, c. 26. *Num pusillum vobis agonem præbere hominibus, & quemadmodum Dominus præstat agonem?* & D. Cyp. lib. 2. contra Iud. c. 9. *Num pusillum vobis certamen cum hominibus, quoniam Deus præstat agonem?* Itaque venditur isti Patres aliqua exemplaria habuisse, in quibus apud Sep. aliter legeretur, quam modò habeatur: etenim modò Sept. habent: *Quoniam domino exhibetis agonem*, citati verò Patres legunt: *Quoniam dominus præstat agonem*, seu certamen. Quæ sanè lectio mysterij est plenissima, significat enim Deum per mysterium incarnationis, quod eo loco promittebat, certamen quoddã cum hominibus committendum præstituisse, non armorum tamen, sed armoris certamen. Quid enim queso aliud fuit Dei filium non necessitate vlla, sed armore dumtaxat incitatum in Virginis descendisse vterum per assumptionem humanitatis: deinde in tanta paupertate, atque humilitate natura in terris apparuisse, seseque postea facilem, munificumq; exhibuisse mortalibus: denique ad humanum genus ex dæmonis seruitute in libertatem vindicandum sublatum in crucem mortem oppetisse tormenti, dedecorisque plenissimam, quàm nouum certamen, ad omnium a morem sibi conciliandum suscepisse, & quasi bello indictò, gestoque feliciter humanas sibi voluntates admiranda quadam potètia subiecisse: Itaque iuxta prædictam lectionem ita locum Esaiæ interpretari licet: *Parum, inquit, vobis est certamen habere cum hominibus, etiã nec cum Deo ipso belligerare contenditis: sit planè ita, iam hinc vobis spondeo Deum nouo quodam genere bel-landi in aciem proditurum, mirandumque certamen omnibus oblaturum. Ecce Virgo concepiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, hoc est, Deus ipse homo factus, natus ex Virgine, sese bellatorem exhibebit, amorisque certamen* vniuersis

uniuersis mortalibus denunciabit, vt eos ad se amandum fortiter simul, suauiter-
que alliciat. Porro felicem huius certaminis exitum descripsit idem Esaias cap.
8. sequenti: *Quia, inquit, antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, au-*
feretur fortitudo Damasci, & spolia Samaria: id quod nobilissimi Patres de cōuerfio-
ne Gentium per Magos illos, qui quasi gentilitatis primitiæ ad Christum infantē
adorandum ex Oriente aduenerunt, accipiendum putarunt. Et verò cuius animū
infans ille natus ex Virgine tam eximia præditus pulchritudine, tantisque erga
homines amoris facibus inflammatus non vinceret? hoc enim ar morum genere
nouus ille bellator dimicauit, vt aliàs diximus, & eleganter docet Tertull. expen-
dens locum Esaiæ citatum, vt fufius in sequenti testimonio docebimus.

Felix prædi-
ci certami-
ni exitus.
Esai. 8. 4.

Tertull.

Octauum testimonium ducitur ex illis verbis Esai. 8.

Accessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit filium.

SECTIO XVII.

Aliud quoque validum argumentum ad idem comprobandum depromitur
ex c. 8. Esaiæ, de cuius expositione non solum inter Iudæos, & Catholicos,
sed etiam inter nostros magna vtrinque rationum contentione certatur: sed o-
stendemus tamen veram, germanamque eius interpretationem ad B. Virginis in-
tegritatem confirmandam pertinere. Ita igitur scribit eo loco Esaias: *Dixit Do-*
minus ad me: sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis, velociter spolia detrahe,
cis prædare. Et adhibus mihi testes fideles, Uriam sacerdote, & Zachariam filium Barachia: & ac-
cessi ad Prophetissam, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Vocanomen eius,
Accelera spolia detrahere, festina prædari. Quia antequam sciat puer vocare patrem suum, &
matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria coram Rege Assyriorum.

Esai. 8. 1.

Mirum sane est, quantum conerur Hebræi, recentiores potissimum hoc nobis f.
testimonium illustrissimum de manibus eripere: quàm multa etiam cum falsa,
tum dictu scæda, audituque turpia consingant, quantaque amètia, vt vaticinij ve-
ritatem aliò, desectant, Esaiam sanctissimum vatem, eximiùmque pudicitia, atque
honestatis cultorem præter modum impudentē faciant, quin & Deū ipsum om-
nis sanctitatis, puritatisque auctorem indignè loquentem inducant, interpreta-
tione illa sua impurissima, quæ de stylo hominis afferūt, multisque alijs per sum-
mam contradicendi libidinem confictis, ex quibus ob eorum turpitudinē facile
possent falsitatis, errorisque conuinci: nos tamen ea dumtaxat perstringemus,
quæ omnino postulauerit nostri instituti ratio, & ad rem propiùs accedere vi-
debuntur. Contendunt igitur Hebræi loco Esaiæ citato nullum verbum de Mes-
sias aduentu fieri, sed totum vaticinium spectare ad ipsum Esaiam, qui videlicet
iubeatur adhibitis illis duobus testibus ad vxorē suam accedere, ex eoque con-
gressu promittatur conceptio, partusque infantis, qui appellandus sit, *Accelera*
spolia detrahere, festina prædari: quoniam per eiusmodi filium ita nominatum præ-
dicebat Dominus euerfionem decem tribuum, depradationemque, ac vastita-
tem Samariæ, quæ ipso adhuc infantulo, nescienteque patrem suum, ac matrem
suis nominibus appellare facienda erat. Atque vt suam hæc expositionem plau-
sibilem faciant afferunt illud Osee 1. cum Deus ipsi Osee præcepit, vt sceminam
fornicariam, hoc est, siue corpore prostitutam, siue secta Gentilem (solet nam-
que idololatria appellari in sacris literis fornicatio) vxorem duceret, ex eaque
liberos procrearet, eisque nomina imponeret, quibus vtriusque regni & Israël,

Iudeorum
contradice-
di libido.

Eorum sen-
tentia circa
locū citatū.

Osee. 1.